

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע : תשובה

הפטרה : "קומי אוריי" (ישעיה ס')

טו' אלול תשפ"ג 1490 (שנה כח')

פרשת כי תבוא

האט,
עוד 15 יום
יום הדין!

ויצו משה את העם ביום ההוא ... אלה יעמדו לברך את העם" (כו,יא-יב)

כתב מרן החיד"א זצ"ל: "משה את העם ביום ההוא" - ר"ת מאהבה, לרמוז לעם ישראל שאם יהיו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה יבואו עליהם כל הברכות וינצלו מהקללות. וזה שכתוב בגמרא (יומא ט:): שחורבן בית שני הגיע על שנאת חנם. "חנם" בגימטריא צ"ח, כמניין הקללות, והתיקון לזה להרבות באהבת ישראל ולגמול חסד זה עם זה, ואז נתברך בכל הברכות ונגאל גאולת עולמים.

"...כי תשמור את מצות ה' אלוך ואלכת בדרכיו" (כו,ט)

כתב רבינו הלוי זצ"ל בספר החינוך (מ' תרי"א): נצטוונו לעשות כל מעשינו בדרך הישר והטוב בכל כוחנו, ולהטיב כל דברינו שבינינו לבין זולתנו על דרך החסד והרחמים, כאשר ידענו מתורתנו שזוהי דרך השם וזה חפצו מבריותיו למען יזכו לטוב כי חפץ חסד הוא. ועל זה נאמר: "והלכת בדרכיו" - עלינו להתדבק במידותיו של ה', מה הוא נקרא רחום אף אנו ננהג ברחמנות עם הבריות, מה הוא חנון אף אנו ננהג כן, מה הוא נקרא צדיק אף אנו נשתדל בכל כוחנו לעשות רצונו להיות צדיקים שמקיימים את התורה והמצוות הכתובות בה וכו', וכשננהג כן נלמד נפשותינו ללכת בפעולות טובות ובמידות נכבדות כפי שנוהג ה' עימנו. ונמשוך על עצמנו חסד ורחמים.

"תזות אשר לא עבדת את ה' אלוך בלעמוזה ובטוב לבב מרוב כל" (כו,ז)

הפסוק מלמדנו כיצד להימנע מעבירות שהרי ישנן 2 סיבות שבגינן עובר האדם עבירה: האחת - כשמרגיש "חסר" וע"י מעשה העבירה ("משלמת מיד") ישרים החסר. השנייה - כשאדם שרוי בעצבות, שהיא אם כל חטאת ומדרדרת את האדם לעשות עבירות כי ממילא הוא מרגיש שהוא אבוד ואין לו סיכוי... וזה שכותב הפסוק: דע לך שהעבירות שעברת הם כיון "אשר לא עבדת את ה' אלוך בשמחה", שאם תרגיש שמח ומרוצה בחלקך בבחינת: "ובטוב לבב מרוב כל" לא תחוש שחסר לך ותנסה להשלים באופן לא ראוי, ודע שמה שיש בידך זה הטוב ביותר עבורך למילוי שליחותך בעולם הזה, ואם לא קיבלת אין זה טוב עבורך!!

פשפשים (ים) במעשים

שמו של המדביר "צביקה ג'וק" נישא בפי תושבי העיר כאיש מקצוע

אמין ויעיל, אולם סדקים נפערו בשמו לנוכח גדודי הפשפשים שתקעו יתד בפנימית

השיבה. זו הפעם השביעית שהוא מרסס, מאבק וחונק את החדר החשוד, אולם ללא הצלחה

התלמידים שישנו בחדר לא הצליחו להירדם לנוכח העקיצות והעקצוצים שתקפו אותם.

הבחור עדין הנפש אליהו ק. התארס בשעה טובה ומוצלחת והגיע באיחור של מספר שעות לישיבה לזמן

חודש אלול, אך גילה כי מיטתו נתפסה ע"י אחד הבחורים החדשים, והוא אפילו לא העלה בדעתו

לבקש ממנו לפנות את מקומו.

תן לאמונה שלך להיות יותר גדולה מהפחדים שלך

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:06-6:58 * סוף זמן ק"ש 8:48-8:50

ציאת שבת: 8:23

ציאת שבת: 7:36

כניסת שבת: 6:46

הוא סובב בין החדרים והתברר לו כי מיטה לא תיפול בחלקו לכן חזר לחדרו כשהוא גורר מזרן דהוי, והניחו במרכז החדר. אלא שמהר מאד עלה גל של טרוניות וטענות על המפגע שנוצר. אליהו גילה שהוא מותקף ומטולטל מארבע כיוונים והוא עייף ורוצה להניח את ראשו ולישון.

"אליהו, עם כל הכבוד, קח את המזרון וחפש לך מקום אחר, אתה מפריע, אף אחד לא חייב לעשות עיקוף כדי להגיע למיטה או לארון שלו בגלל שהחלטת לישון פה, צא למסדרון!.... זיעה קרה כיסתה את גופו והוא ניסה לומר משהו אך ללא הצלחה.

"אתה יוצא מכאן או שאנחנו נדאג להעבירך למקום אחר" – אמר לו הבחור רחמים בשיא הקשיחות כשהוא מוביל את גל המחאה ומתדלק אותה בנחישות, "לא די שאנו סובלים מעקיצות לא ברורות ושהמדביר שהוזמן לא הצליח במשימתו, נצטרך לסבול כעת גם מצפיפות בלתי נסבלת?", התרעם רחמים. "אדבר מחר עם המושגים.... אבל בינתיים תנו לי לישון", התחנן אליהו.

לאחר שיקול דעת הם נמנעו מלהרימו אך הוא טולטל לכאן ולשם משל היה נדנדה. "אולי נסיף כאן מיטת קומותיים?", הציע אליהו.

"בשום פנים ואופן לא, יש גבול לצפיפות, ואתה עובר כל גבול עם הנחיתה שלך ברצפת החדר..." סנט בו רחמים. במשך שבועיים סבל אליהו וספג עלבונות ועוגמת נפש, וגם אם הדברים לא נעשו באכזריות, הם נעשו מתוך חוסר התחשבות.

והנה נוסף צער על צערו כשהשדכן הודיע לו: "לא קל לי לבשר לך, אני מקווה שתבין... היו כבר מקרים בעולם, ואם שידוך איננו משמים, אז גם אם נדמה לכולם שהוא נסגר, לפתע הוא נסוג לאחור.... ובמילים אחרות, אליהו יקירי: המאורסת שלך החליטה לשבור שידוך....אני מאמין שתסלח לה..".

חץ לוהט פילח את ליבו, חץ צורב שהוסיף עלבון צורב נוסף לימים טרוטי העיניים שהוא עובר כאן בחדר שבישיבה.

אף דמעה לא זלגה מעיניו, הוא בכה פנימה.... וזעק לאלוהים, "יש בי אמונה שהכול לטובה... אבל נורא קשה לי!!!". הוא שרך את רגליו בכבדות אל בית המדרש ופתח את הגמרא והמילים שעל הדף דמו בעיניו ללהקת יונים צפופה שעפה מעל ים תכול. לאן? לא ברור.

את המזרון הניח במסדרון, לא רוצים אותי, לא צריך! מלמל לעצמו ונרדם היטב כשהוא מותיר את חבריו להתמודד עם הפשפשים.

לאחר 4 חודשים כואבים, בתחושה מוחצת של דחוי ולא רצוי, סגר אליהו שידוך והנה הוא הולך להקים את ביתו החדש בשעה טובה ומוצלחת, אולם מתוך 70 בחורים בשיעור של אליהו, אף אחד לא התארס. ראש הישיבה התהלך המום, מדובר בבחורים מוכשרים ומיוחדים בני 21-22 ואף אחד לא סגר וורט, מדוע אין הבחורים זוכים לצאת כחתנים משיבתו? מדוע הם נדחים פעם אחר פעם וההצעות לא זורמות? בשבת הסמוכה לחתונה של אליהו ציין אחד הבחורים: "חברים, אנחנו מעוכבים... זה לא פשוט... צריך לעשות חשבון נפש... 70 בחורים מתבגרים וכלות אין באופק? הצילו!".

הבחור רחמים הזדעזע, לפתע חש בליבו שהוא המתנכל הראשי ובשלו הסער.

לאחר שהתאספו הבחורים סביב שולחן הכיבוד, הוא פנה לאליהו לאזני כולם ואמר: "אליהו, סליחה!

אתה חייב למחול לנו... דומני שההתנכלות כלפיך בחדר, היא זו שמעכבת אותנו... אתה סולח?"

אליהו קפא על מקומו ושתק, אך רחמים לא הרפה: "אליהו, זה ממש עניין של דיני נפשות, חטאנו, עוונו, פשענו....", "קשה לי לסלוח", מלמל אליהו "הייתי בשיברון נפש גדול... בעיקר אחרי שבירת השידוך.... הכרחתם אותי לישון בקצה המסדרון... בלי ארונות, עם כלים ובגדים מפוזרים, כמו פליט, מילה טובה אחת של נחמה לא שמעתי מכם, לא מסוגל לסלוח", אמר שהוא בוכה בליבו פנימה.

שתיקה כבדה השתררה בחלל האולם. כולם היו המומים ונבוכים לנוכח דברי ההשתפכות של אליהו.

"שברתם אותי ועכשיו אני אוסף את השברים ומנסה להיבנות מחדש... אתם צודקים, ראוי למחול לשבים בתשובה, אני מוחל לכם, מוחל לכם, מוחל לכם", סיים ופרץ בבכי סוער כשחלק מחבריו הצטרפו לבכיו, הם התחבקו ונתנו דרור לרגשותיהם, כי יהודי שורשו מכוח ההודאה, מודה ועוזב...ירוחם.

מיד לאחר אותה שבת נפתח ה"סכר" והישועות זרמו, הבחורים התאסרו בזה אחר זה ועד סוף זמן קיץ התאסרו כולם, הראשון שהתאסר היה הבחור רחמים שהביע ראשון חרטה וביקש סליחה.

ובנוגע למכת הפשפשים, למחרת אותה שבת הוזמן צביקה המדביר בפעם השמינית אולי הפעם ימצא פתרון לבעיה המטרידה, ואכן מתחת למיטתו של רחמים מצא צביקה סדק ששימש לקן פשפשים ענק, הוא קדח והרחיב אותו והשחיל פנימה חומר הדברה וכבר באותו הלילה ישנו כולם כמו תינוקות. כשרחמים מודה ואומר: "תודה לפשפשים שהאירו את עיני, מי שלא נותן ליהודי לישון, באים שליחים משמים ומדירים שינה מעיניו, מידה כנגד מידה". (הם בדרך הנכונה – קובי לוי)

הלכות תשובה

פינת ההלכה

א. צריך אדם לשוב בתשובה לפני ה' על כל העבירות והחטאים שעשה בין בשוגג ובין במזיד (הרמב"ם הל' תשובה פ"א ס"א), ואפילו אם המעשה שעשה הוא ספק עבירה (הרמב"ם סי' תכג ס"ח). טוב שאדם יתפלל לה' שיאיר את עיניו על מה צריך לחזור בתשובה במיוחד (עין לקח טוב בראשית עמ' רסח). טוב שאדם ילמד כל יום זמן מועט מוסר שיכול להביאו לתשובה (אור לציון זכרון הדסה עמ' קכה).

ב. אם החטא או העוון שעשה הוא כלפי ה' ומצוותיו זה נקרא חטא ש"בין אדם למקום" וצריך לחזור בתשובה ולבקש סליחה מהקב"ה.

אם החטא או העוון שעשה הוא כלפי אדם אחר [כגון: גנב ממנו, ציער אותו, דיבר עליו לשון הרע] צריך לבקש את סליחת חברו ולהשיב לו מה שלקח ממנו, ואחרי שסלח לו צריך לשוב בתשובה ולבקש סליחה לפני ה' יתברך על זה (גמ' יומא פה:).

ג. מה היא תשובה? שיעזוב החוטא את חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בליבו שלא יעשה עוד (הרמב"ם הל' צ). אבל האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב אין מספיקים בידו משמים לעשות תשובה (גמ' יומא פה:). אך אם חזר בתשובה באמת ונכשל, ושוב חזר בתשובה ונכשל, אינו בכלל זה אלא יתחזק וינסה שוב והקב"ה יהיה בעזרו ע"פ משלי כד, טז "כי שבע יפול לדיק וקם ורשעים יכשלו בדרעה" – ומלבי"ם ס).

ד. התשובה כוללת שלושה שלבים: חרטה על העבר – שפירושה חרטה על מעשיו הרעים וצער על שהימרה את פי ה', וידוי על המעשה שעשה – יפרט בפיו את המעשה הרע שעשה וקבלה לעתיד

– יקבל בליבו שלא יחזור לעשותו עוד (הרמב"ם הל' צ, שערי תשובה לרבינו יונה גירונדי עמ' ט-י).

ה. ישתדל לשוב ב"תשובה מאהבה" היינו שחזור מחמת שאוהב את הקב"ה ומצטער ומתבייש שחטא לפניו ולא ב"תשובה מיראה" היינו שירא מן העונש ולכן עשה תשובה ותיקן את החטא כדי שלא ייענש. הטעם: שהחזור ב"תשובה מיראה" נהפכים לו העבירות שעשה במזיד לשוגג [ויצטרך עדיין להיענש על זה] והחזור ב"תשובה מאהבה" העבירות שעשה במזיד נהפכות לו לזכויות (גמ' יומא פה: פו:).

ו. כל אחד ואחת צריכים לחזור בתשובה בין מעט בין הרבה, גם אם הוא מתפלל 3 תפילות ביום וואו לומד תורה כל היום כפי שכתב קהלת (ז, כ): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (אור לציון אהבת הדסה לגר"צ אבא שאול עמ' קמד-קמו).

ז. כל אחד ואחת יכולים לחזור בתשובה ותתקבל תשובתם אפילו אם הם שקועים בעבירות עד מעל לראשם. ואין להם להקשיב ליצר הרע שלהם או לסובבים אותם שאומרים שאין להם סיכוי לחזור בתשובה לאור מה שהרעו. ויותר מזה אמרו חכמינו ז"ל 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', כלומר גדולה מעלתם מפני שבעלי תשובה כובשים את יצרם יותר מהצדיקים (הרמב"ם פ"ז הל' א-ד, וילקו"י ימים נוראים סי' תרכ ס"ו).

ח. התשובה היא לא רק על עבירות שיש בהם מעשה כגון: חילול שבת, גזל, עריות וכדו' אלא גם על מידות רעות שבו צריך לחזור בתשובה כגון: כעס, קנאה, רדיפת כבוד וכדו'. ותיקון המידות קשה יותר מחזרה בתשובה על עבירות שיש בהם מעשה, כי כשאדם שקוע במידות רעות קשה לו לפרוש מהם (הרמב"ם פ"ז ס"ג). שהם תלויים במחשבתו והם בכלל מה שאמרו חז"ל (גמ' יומא כט.) "הרהורי עבירה קשים מעבירה" (ילקו"י ס"ד ע"ד).

ט. אף על פי שעיקר התשובה היא עזיבת החטא, מכל מקום נכון שבעל תשובה יקבל על עצמו תיקון כדי לכפר על חטאיו (ילקו"י ס"ח), מאחר והתורה מכפרת עוון טוב שיתחזק בלימוד תורה [בנוסף לתשובה] וגם אם נכשל בעבירות חמורות טוב שיתחזק בלימוד תורה בנוסף לתשובה (ס).

י. כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וכל המחטיא את הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה (פרקי אבות פ"ה מ"ח).

יא. יסוד היסודות של היהדות זה האמונה בהקב"ה שהוא ברא את העולם ומנהיגו וכל הנעשה בו ממנו יתברך, והשגחתו גם בהליכות העולם בדרך טבע, ויש דין ודיין ויצטרך האדם ליתן דין וחשבון על כל מעשה [מומלץ לקרא את 13 העקרים של הרמב"ם העוסקים בזה, בכל יום - מופיע בסוף תפילת שחרית]. וכולם צריכים חיזוק לחיות ע"פ האמונה הזו בפרט שאמצעי התקשורת משדרים כל

הזמן "כוחי ועוצם ידי עשה את החיל הזה" (הרמב"ם הל' מדע יסודי התורה פ"א, כור לזהב – כרור חיבורי קדמונים על ספר איוב עמ' קא, אזהרות לכדי אליהו הזקן עמ' קח).

יב. עבירות שבין אדם לחברו (ובכללם בין בני זוג ובין הורים לילדיהם) (בא"ח וילך ס"ו) אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו (גמ' יומא פה:) לכן המכה את חברו, מקללו או גזל ממנו אינו נמחל לו לעולם עד שישב לחברו מה שחייב לו ויפייסו בדברים ויבקש ממנו סליחה וימחל לו (הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ס"ט). יג. רוב רובם של הסכסוכים בין בני אדם הוא בענייני ממונות (אור לליון אהבת הדסה לגר"צ אבא שאול עמ' קסז) ולכן ממון שיש בידו ונחלק עם חברו למי שייך הכסף לא יפסוק דין לעצמו אלא ילכו יחד לדין שיפסוק ביניהם (משנ"ב סי' תרו ס"ק ע). שגזל מקטרג בראש ביום הדין (סס). יד. מי שחטא כלפי חברו צריך ללכת לפייסו בעצמו ולא ע"י שליח או מכתב. מ"מ הכל לפי העניין, אם יודע שהנפגע נוח לרצות עדיף שילך אליו בעצמו, ואם הוא קשה לרצות וחושב שיותר טוב שישלח תחילה איש מכובד מידידיו שירצהו ולאחר מכן יבוא בעצמו ויבקש מחילה ונסלח לו, יעשה כן (ש"ת יחזקאל דעת ח"ה סי' מד).

טו. אם האיש שחטא לו אינו בעיר יקבל על עצמו לפייסו כשיפגוש אותו (חזו"ע ימיס נוראים עמ' רמז ס"ז וקס) ובינתיים ישלח לו מכתב פיוס והתנצלות או יצור אתו קשר טלפוני ויתנצל (סס).

טז. אם מת האיש שחטא לו לפני שהספיק לבקש סליחה, מביא עשרה בני אדם ליד קברו ויאמר לפניהם "חטאתי לאלוקי ישראל ולפלוגי זה שחטאתי לו.." (ש"ע סי' תרו ס"ב) ויפרט החטא, והם ישיבו לו "מחול לך" שלוש פעמים (משנ"ב סס ס"ק טו).

יז. כשמבקש מחילה מחברו צריך לפרט את החטא שחטא נגדו ואם יודע שחברו יתבייש אם יעשה כן לא יפרטנו [אבל חייב לבקש מחילה] (משנ"ב סי' תרו ס"ק ג).

יח. אם פגע בכבודו של חברו או דיבר עליו לשון הרע וחברו אינו יודע מזה כלל, כשיבוא לבקש ממנו מחילה אין צורך שיספר לו דברים כהווייתם, כי אם יספר יחרה אפו ויגדל צערו לכן יבקש ממנו מחילה באופן כללי בלי לפרט (חזו"ע עמ' רמז).

יט. אם פגע בחברו אל יאמר בליבו: מסתמא חברי אומר בסדר קריאת שמע שעל המיטה "הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס אותי..." אם כן ודאי מחל לי, ומה לי כי אטרח לבקש את מחילתו, אלא יזדרז לפייס את חברו עד שימחל לו (שכנז כלארי פ"ד ס"ה).

כ. אם חברו אינו מוחל לו ייקח איתו 3 אנשים וילך לחברו שוב ויבקש ממנו מחילה, ואם עדיין לא מחל לו ילך לבקש ממנו מחילה פעם שלישית עם 3 אנשים, ואם אינו מתפייס אינו חייב לבקש ממנו יותר מחילה (ש"ע סי' תרו ס"א) מ"מ יודיע בפני עשרה שביקש מחילה מחברו וה"ה אישה בפני 10 נשים (וילקו"י סי' תרו ס"ב). אבל אם הוא רבו ואפילו לא רבו המובהק אלא ששמע ממנו דברי תורה (משנ"ב ס"ק ז) צריך ללכת כמה פעמים ואפילו אלף פעם (רמב"ם סס) עד שיתפייס (סס).

כא. לאחר שביקש מחילה מחברו והשיב לו את הגזלה צריך לשוב בתשובה לפני הקב"ה על כך וזה כולל 3 שלבים: חרטה, וידוי על המעשה שעשה וקבלה לעתיד שלא יעשה שוב (סס פ"א ה"א).

כב. לא יהא המוחל אכזרי למחול (הרמב"ם דעות פ"ו ה"ו) [מ"מ רשאי לדרוש שישבו לו את ההיזק הממוני] (עיין הרמב"ם הל' חובל ומזיק פ"ה ה"ט-י) וכשמוחל ימחל בלב שלם ובנפש חפצה.

ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא ייטור (הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"י) שכל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו. ואם לא ימחל גם לו לא ימחלו על עוונותיו (כסף משנה סס, חזו"ע עמ' רמז) ויש אומרים שאם מתכוון לטובתו של המבקש, כדי שלא ישוב עוד לכסלה (הרמ"א ס"א) או רב לתלמיד המתכוון לחנכו מותר לו שלא למחול מיד (וילקו"י סי' תרו ס"ו).

כג. אם חברו הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו (סי' תרו ס"א בהרמ"א) שיש ששמעו בחשד ולא שמעו בפיוס ונשאר השם הרע. מכל מקום טוב לנהוג במידת הענווה ולמחול גם על זה (משנ"ב ס"ק יא, חזו"ע סס). אבל תלמיד חכם מן הראוי שלא ימחול במהרה ובפרט כשכוונתו לחנכו (וילקו"י סס).

כד. כשחברו עשה לו עוול, הזיקו, ציערו וכו' לא ישנאהו בליבו וישתוק, מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך שנאמר: "הוכח תוכיח את עמיתך" (הרמב"ם דעות פ"ו ה"ו) וממדת

חסידות טוב שימחל לו אע"פ שחברו לא ביקש את סליחתו (סס, חזו"ע עמ' רמז). הטעמים: * כל צער שבא על האדם הוא מחמת עוונותיו ואין יכולת ביד אדם לצער את חברו אם לא מגיע לו כן (נתיבות יוסף ח"א עמ' 131). * כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, והקב"ה מודד מידה כנגד מידה (גמ' סנהדרין ז).

ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות גם בדינו בשמים ירחמוהו וימחלו לו על עוונותיו בחסד (מסילת ישרים).

סליחות באשדוד ב- 6:30 בבוקר ואח"כ שחרית (7:10) בבי"כ בעש"ט רח' בעש"ט 3 אזור ג'

סליחות באשדוד ב- 6:00 בבוקר ואח"כ שחרית (6:40) ב"כ אוהל יצחק(בית ישועה) רח' אילת 12 אזור א'